

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej *Implikacje teologiczno-moralne adhortacji „Amoris laetitia”*. Nysa, 11-13 czerwca 2017 roku

W dniach 11-13 czerwca 2017 roku teologowie moraliści z Polski spotkali się na corocznej konferencji naukowej, jaka tym razem odbyła się w Nysie na Opolszczyźnie. Jednym z istotnych powodów zebrania Stowarzyszenia Teologów Moralistów w tym mieście była chęć uczczenia 60. rocznicy święceń kapłańskich ks. prof. Alojzego Marcola, mieszkańca Nysy oraz nestora polskiej teologii moralnej. Niestety, ks. prof. Marcol nie doczekał tej konferencji, gdyż zmarł kilka miesięcy wcześniej. Oczywiście, pamiętano o nim w czasie Eucharystii inauguracyjnej sympozjum, której 12 czerwca 2017 roku w byłym kościele seminaryjnym w Nysie przewodniczył ks. bp dr Damian Bryl z Poznania. Temat omawianej konferencji związany był z opublikowaną w 2016 roku, posynodalną adhortacją papieża Franciszka *Amoris laetitia* oraz jej implikacjami teologicznomoralnymi. Otwarcia obrad oraz wprowadzenia w tę problematykę dokonał ks. prof. Marian Machinek z Olsztyna, przewodniczący Stowarzyszenia Teologów Moralistów.

Pierwsza sesja opisywanego sympozjum, którą moderował ks. prof. Machinek, zaś jako tłumacze służyli ks. prof. Konrad Glombik z Opola oraz ks. dr Wojciech Kućko z Płocka, poświęcona została fundamentalnemu dylematowi, a mianowicie czy *Amoris laetitia* stanowi kontynuację czy też nieciągłość w nauczaniu Kościoła? Dwie skrajnie różne odpowiedzi na to pytanie ukazały w swych referatach zaproszeni goście z zagranicy, wybitni teologowie moraliści z Niemiec oraz Włoch. Pierwszy z nich, ks. prof. Eberhard Schockenhoff z Freiburga Bryzgowijskiego, był zdania, że w przypadku adhortacji *Amoris laetitia* niestosowny wydaje się zarzut zerwania ciągłości nauczania Kościoła. Jego zdaniem, należy tu bowiem mówić raczej o rozwinięciu kościelnego stanowiska, poprzez które papież Franciszek, nie wprowadzając wyłomu w Tradycję, niweluje trwającą do tej pory niespójność. Chodzi zwłaszcza o konieczność rozróżniania odmiennych sytuacji w obszarze duszpasterstwa, przez co ta sama norma może prowadzić do różnych praktycznych wniosków. Zgoła odmienne zdanie na ten temat przedstawił natomiast drugi zagraniczny prelegent, ks. prof. Livio Melina z Rzymu. W jego ujęciu istnieją uzasadnione obawy co do zgodności niektórych interpretacji *Amoris laetitia* z Magisterium Kościoła, a w szczególności z encykliką *Veritatis splendor*. Interpretacje pobłażliwe zamierzają bowiem rozwiązać problemy integracji sytuacji „nieregularnych” poprzez zmianę normy i dyscypliny. W rzeczywistości taka praktyka, według Meliny jedynie pozornie miłosierna, nie jest działaniem duszpasterskim, ale raczej aktem prawnym, który czyni zbędną opiekę duszpasterską.

W czasie drugiej sesji konferencji teologów moralistów, której przewodniczył ks. prof. Andrzej Muszala z Krakowa, zaprezentowano dwa kolejne referaty. W pierwszym z nich, zatytułowanym *Nierozzerwalność małżeństwa w kontekście wiary w „Amoris laetitia”*, ks. prof. Ireneusz Mroczkowski z Warszawy zastanawiał się m.in. nad tym, co powinien dopowiedzieć w tym dokumencie papież Franciszek. Istnieje bowiem dylemat, czy w adhortacji *Amoris laetitia* mamy do czynienia z nowym paradygmatem czy raczej z rozwojem Tradycji? Poza tym, pojawia się pytanie, czy jest tu tylko brak precyzji, czy też jakaś nowa teologia moralna? Mroczkowski, snując refleksję nad nierozzerwalnością małżeństwa z jednej strony, z drugiej zaś – nad kruchością więzi małżeńskiej, doszedł do wniosku, że mimo zróżnicowanej nieraz winy zdradzonych i zdradzających sumienie ma stać zawsze na straży małżeńskiej nierozzerwalności. Nie wolno bowiem banalizować miłosierdzia. Następny z prelegentów, o. prof. Andrzej Derdziuk z Lublina, podjął w swym wystąpieniu problematykę grzechu w *Amoris laetitia*. Dokonując analizy lingwistycznej tego dokumentu, zauważył on, że termin „grzech” występuje tam kilkanaście razy. Brakuje jednak zupełnie w tej adhortacji definicji teologicznej grzechu. Zdaniem Derdziuka, papież Franciszek bardziej bowiem wskazuje w tym kontekście na wymiar horyzontalny niż na wertykalny.

W trzeciej i ostatniej sesji przypadającej 12 czerwca 2017 roku, którą poprowadził ks. prof. Stanisław Skobel z Warszawy, przedstawione zostały dwa wykłady. Pierwszy z nich nt. kreatywnego sumienia w *Amoris laetitia* zaprezentował ks. prof. Paweł Bortkiewicz z Poznania. Uznał on m.in., że adhortacja Franciszka stanowi propozycję egzystencjalistyczną, w której małżeństwo chrześcijańskie jest często traktowane w charakterze ideału. Zdaniem Bortkiewicza, okoliczności czynu jawią się tutaj jako normatywne elementy sytuacyjne. Kolejny z wykładowców, ks. prof. Krzysztof Gryz z Krakowa, mówił zaś o prawie stopniowości w *Amoris laetitia*. Według niego prawo samo w sobie jest w tej adhortacji niestopniowalne, jednak w użyciu staje się stopniowalne. Można więc dostrzec tu tzw. „egzystencjalistyczną interpretację prawa stopniowości”, która staje się często w praktyce, niestety, stopniowalnością prawa.

Kolejny dzień omawianego sympozjum, czyli 13 czerwca 2017 roku, rozpoczął się wspólną Mszą św. pod przewodnictwem ks. bpa prof. Andrzeja Czai z Opola. Następnie każdy z kilkadziesiątu uczestników konferencji zaproszony został do udziału w wybranym przez siebie, jednym z czterech paneli tematycznych. Pierwszy z nich poprowadził ks. prof. Andrzej Pryba z Poznania, a złożyły się nań trzy następujące prelekcje: *Towarzystwo małżonkom na „forum internum” w świetle adhortacji „Amoris laetitia”* (ks. prof. Zbigniew Wanat z Torunia); *Ewolucja poglądów Josepha Ratzingera na temat udzielania Komunii osobom rozwiedzionym w nowych związkach* (o. prof. Jarosław Kupczak z Krakowa/Rzymu) oraz *Edukacja seksualna jako wychowanie do miłości. Niezmienne pryncypia i nowe wyzwania* (ks. prof. Maciej Olczyk z Poznania). Druga sesja tematyczna była moderowana przez ks. prof. Antoniego Bartoszkę z Katowic, a w jej ramach zaprezentowano niniejsze trzy wystąpienia: *Sposoby rozwiązywania spraw nieregularnych w starożytnym Kościele* (ks. prof. Andrzej Muszala z Krakowa); *Prawosławne „rozwoły” a katolickie orzeczenia nieważności – wokół adhortacji „Amoris laetitia”* (dk. dr Jacek Pawłowicz z Czerkasów na

Ukrainie); *Antropologia Karla Rahnera w VIII rozdziale „Amoris laetitia”?* *Próba rekonstrukcji* (ks. dr Bogusław Mielec z Krakowa). W trzecim panelu dyskusyjnym, któremu przewodniczył ks. prof. Jerzego Gocko z Lublina, przedstawione zostały następujące referaty: *Adhortacja „Amoris laetitia” a nauka św. Tomasza z Akwinu. Analiza wybranych tekstów* (ks. prof. Mirosław Mróz z Torunia); *Wstępna recepcja adhortacji „Amoris laetitia” przez Konferencję Amerykańskich Biskupów Katolickich* (dr Aleksandra Kłós-Skrzypczak z Katowic) oraz *Kryzys tożsamości rodziny i sposoby jego przezwyciężenia w świetle „Amoris laetitia”* (ks. prof. Tadeusz Reroń z Wrocławia). Czwarta i ostatnia z zaproponowanych sesji tematycznych, moderowana przez o. dra Zdzisława Klafkę z Torunia, składała się z takich prelekcji, jak: *Prawne i moralne aspekty normy i zasady stopniowości w świetle adhortacji apostolskiej „Amoris laetitia”* (ks. prof. Andrzej Szafulski z Wrocławia); *Rola okoliczności łagodzących w VIII rozdziale „Amoris laetitia”* (o. dr Robert Plich z Krakowa); *Percepcja „Amoris laetitia” we wspólnocie Sychar* (ks. mgr Paweł Dubowik z Nysy). Całość sesji tematycznych zwieńczyło sprawozdanie z dyskusji w grupach oraz końcowa dyskusja panelowa wszystkich uczestników konferencji, którą poprowadził ks. prof. Piotr Morciniec z Opola.

Reasumując, trzeba podkreślić, że ogólnopolska konferencja *Implikacje teologicznomoralne adhortacji „Amoris laetitia”* okazała się bardzo ciekawym i pouczającym spotkaniem naukowym. Sam temat tego sympozjum jest ciągle niezwykle aktualny, co potwierdziły bardzo interesujące i momentami zażarte dyskusje, jakie miały miejsce na koniec każdej z zaplanowanych sesji. Warto dodać, że godny naśladowania jest pomysł zapraszania na takie konferencje prelegentów różniących się swymi przemyśleniami, a także pochodzących z zagranicy, gdyż zawsze poszerza to perspektywę spojrzenia na omawianą problematykę. Na koniec należy podziękować i pogratulować organizatorom, a więc przewodniczącemu i zarządowi Stowarzyszenia Teologów Moralistów, Komitetowi Nauk Teologicznych PAN oraz Katedrze Bioetyki i Etyki Społecznej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, za zorganizowanie tak wartościowego przedsięwzięcia naukowego. Oby zgłębiany w czasie tych kilku czerwcowych dni w Nysie temat teologicznomoralnych implikacji najnowszej adhortacji apostolskiej papieża Franciszka przyczynił się do pogłębienia katolickiego spojrzenia na rzeczywistość małżeństwa i rodziny.

Janusz Podzielny
Uniwersytet Opolski
Wydział Teologiczny